

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy
oraz niektórych innych ustaw
(druk nr 1335)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Podstawowym celem uchwalonej przez Sejm ustawy jest usprawnienie postępowania karnego wykonawczego, zmniejszenie jego kosztów, skrócenie czasu trwania, a także zwiększenie efektywności orzekanych kar. Wprowadzane zmiany mają wykluczyć obserwowane w postępowaniu wykonawczym przejawy przewlekłości, nieefektywności oraz nieuzasadnionej kosztowności.

Zasadnicze kierunki zmian zaproponowanych w ustawie to:

- zniesienie zasady zaskarżalności wszystkich postanowień wydanych w postępowaniu wykonawczym i wprowadzenie możliwości zaskarżania tylko orzeczeń najbardziej istotnych dla skazanego. Konsekwencją wprowadzenia tej regulacji stało się wskazanie w konkretnych przepisach części szczególnej Kodeksu karnego wykonawczego przypadków orzeczeń, na które przysługuje zażalenie,
- przeniesienie na skazanych ciężaru dowodowego w zakresie wniosków składanych w trybie art. 6 § 2 K.k.w. Złożenie przez skazanego wniosku bez należytego udokumentowania będzie mogło skutkować pozostawieniem go bez rozpoznania. W § 3 zaproponowano, że w przypadku gdy wnioski oraz skargi i prośby oparte są na tych samych podstawach faktycznych, zawierają wyrazy lub zwroty powszechnie uznawane za wulgarne lub obelżywe albo gwarę przestępców lub nie zostały w sposób należyty uzasadnione, właściwy organ może pozostawić je bez rozpoznania,
- zniesienie obrony obligatoryjnej w przypadku, gdy skazany nie włada językiem polskim,

- wprowadzenie terminu instrukcyjnego dla sądu określającego czas rozpoznawania spraw niewymagających wyznaczenia posiedzenia z udziałem osób, którym przysługuje prawo do udziału w nim (art. 19 § 4 K.k.w.). Te same zasady przyjęto do procedury zażaleniowej (art. 20 § 4 K.k.w.),
- zniesienie zasady udziału stron we wszystkich posiedzeniach; bez udziału stron zapadać będą postanowienia w kwestiach incydentalnych, bądź orzeczenia wydawane wyłącznie na korzyść skazanego. Nie będzie również konieczny udział obrońcy z urzędu w posiedzeniu w sytuacji, kiedy sąd będzie orzekał na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego (art. 22 § 1a in fine K.k.w.),
- odwrócenie zasady dotyczącej wykonalności postanowień w postępowaniu wykonawczym; będą się one stawać wykonalne z chwilą wydania, nie zaś uprawomocnienia, jak to jest dotychczas,
- rezygnacja z odraczania wykonania kary grzywny,
- wyeliminowanie obowiązku uzyskania uprzedniej zgody skazanego, w przedmiocie zamiany kary grzywny na jej formę zastępczą w postaci pracy społecznie użytecznej,
- w art. 65 § 1 K.k.w., rezygnacja z grzywny jako kary zastępczej, w razie uchylania się przez skazanego od wykonywania kary ograniczenia wolności i wprowadzenie w to miejsce zastępczej kary pozbawienia wolności,
- uregulowanie kwestii związanych z obowiązkiem poddania się przez osobę pozbawioną wolności badaniom na obecność w ich organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych – art. 116 § 1 pkt 3 i dodany art. 116b K.k.w.,
- dodanie przepisu art. 173a K.k.w. uprawniającego zawodowych kuratorów sądowych do badania osób skazanych lub oddanych pod dozór lub zobowiązanych do powstrzymania się od nadużywania alkoholu, używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego,
- art. 80 § 3 K.k. wprowadzono dziesięcioletni okres próby przy warunkowym zwolnieniu skazanego na karę 25 lat pozbawienia wolności. Tym samym okres próby przy warunkowym zwolnieniu z odbycia reszty kary 25 lat pozbawienia wolności zrównany został z okresem próby przy warunkowym zwolnieniu z kary dożywotniego pozbawienia wolności.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Ustawa została uchwalona przez Sejm w efekcie rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3961, który wpłynął do Sejmu 10 marca 2011 r.)

Pierwsze czytanie projektu miało miejsce w dniu 30 marca 2011 r. na 89. posiedzeniu Sejmu. Projekt ustawy został skierowany do Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach, która przekazała go do komisji stałej. Po pięciu posiedzeniach przyjęto sprawozdanie podkomisji. W dniu 28 lipca 2011 r. Komisja przyjęła sprawozdanie, w którym wniosowała o przyjęcie projektu ustawy wraz z poprawkami.

Drugie czytanie projektu ustawy miało miejsce na 98. posiedzeniu Sejmu. Wobec braku poprawek Sejm przystąpił do III czytania.

Ustawa została uchwalona na tym samym 98. posiedzeniu Sejmu w dniu 18 sierpnia 2011 r.

III. Uwagi szczegółowe i propozycje poprawek

1. W art. 1, w pkt 7 w lit. c, w § 2 oraz w art. 5 w pkt 1, w § 1 wyrazy "numer ewidencyjny" zastępuje się wyrazami "numer identyfikacyjny";

Proponowana poprawka wynika z tego, że w dniu 1 stycznia 2012 r. wejdzie w życie nowa ustawa o ewidencji ludności, uchwalona dnia 24 września 2010 r. W art. 15 w ust. 1 w odniesieniu do numeru PESEL posługuje się ona terminem "numer identyfikacyjny".

2. W art. 1 w pkt 18:

a) w art. 45 w § 1:

- wyrazy "stu dwudziestu stawek" zastępuje się wyrazami "120 stawek",
- wyrazy "dziesięć stawek" zastępuje się wyrazami "10 stawek";

b) w art. 46 w § 2 wyrazy "dwóm stawkom" zastępuje się wyrazami "2 stawkom";

Propozycja poprawki wynika ze sposobu redagowania przepisów Kodeksu karnego. Kodeks karny w art. 33 § 1 stosuje zapisywanie liczby stawek cyframi (liczbami) - "najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540". Odpowiednią zmianę należy zatem wprowadzić do przepisów Kodeksu karnego wykonawczego.

3. W art. 1 w pkt 25, w lit. a, w § 1 wyrazy "art. 36 § 2" zastępuje się wyrazami "art. 72";

Poprawka zmierza do zmiany przepisu, do którego odsyła ustawa Kodeks karny wykonawczy. Obecny przepis odsyła do przepisu, który jest przepisem odsyłającym,

w związku z tym zmieniany przepis jest mniej czytelny, niż wtedy, gdy odsyłamy bezpośrednio do art. 72 Kodeksu karnego.

4. W art. 1 w pkt 34, w § 1 wyrazy "ciążących na nim zobowiązaniach alimentacyjnych" zastępuje się wyrazami "ciążącym na nim obowiązku alimentacyjnym";
Poprawka wynika z brzmienia przepisów Kodeksu rodzinnego, który stanowi w Dziale III o "obowiązku alimentacyjnym" zaś zobowiązanie jest terminem wywodzącym się z prawa cywilnego i oznacza rodzaj łączącego strony stosunku cywilnoprawnego. Zmieniany przepis dotyczy "obowiązku alimentacyjnego" stąd propozycja poprawki.
5. W art. 1 w pkt 55, w art. 151 w § 1 skreśla się wyrazy "po urodzeniu dziecka";
Zaproponowana, istotna poprawka wynika z nieczytelności uchwalonego przepisu, z którego można wnioskować, że osoba samotnie wychowująca dziecko, które w momencie odraczania wykonania kary ma 2 lata i 10 miesięcy może liczyć maksymalnie na 2 miesiące odroczenia, czyli mniej niż stanowi zasada określona w zdaniu pierwszym zmienianego przepisu, zaś osoba samotnie wychowująca dziecko, które ma ponad trzy lata w ogóle nie może liczyć na odroczenie na podstawie zdania drugiego. Zdanie drugie określa wydłużony, uprzywilejowany okres korzystania z odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności dla kobiet ciężarnych i osób samotnie wychowujących dzieci. Czas odroczenia nie może być uzależniony wyłącznie od wieku dziecka, gdyż w ten sposób powstaje ułomna norma prawna.
Ponadto w art. 151 w § 3 stanowi się, że łączny okres odroczenia nie może przekroczyć okresów wskazanych w § 1. Tymczasem w obecnie uchwalonym brzmieniu mamy doczynienia jedynie z jednym okresem (w zdaniu pierwszym) zaś w zdaniu drugim mamy określony maksymalny okres odroczenia po urodzeniu dziecka (a co z okresem ciąży czyli przed urodzeniem dziecka?).
6. W art. 1 w pkt 63, w art. 160 w § 3 określa się przesłanki skierowania przez sądowego kuratora zawodowego wniosku o odwołanie warunkowego zwolnienia, w § 4, stanowi się, że gdy przemawiają za tym szczególne względy sąd może odstąpić od odwołania warunkowego zwolnienia. Przepisy te nie określają czynności sądu i sądowego kuratora zawodowego w przypadkach, o których mowa w § 2. Czy oznacza to, że w tych przypadkach kurator nie przygotowuje pisemnego upomnienia, a sąd nie może odstąpić od odwołania warunkowego zwolnienia? Wydaje się że takie zaostrożenie sytuacji skazanego,

o którym mowa w art. 160 § 2 powinno wynikać *expressis verbis* z przepisu ustawy, odpowiednio jak w przypadkach o których mowa w art. 160 § 1 pkt 1.

Również przepis art. 173 § 3, który określa obowiązki kuratora zawodowego, nie określa co dzieje się w przypadkach, o których mowa w art. 160 § 2 oraz w art. 75 § 1a Kodeksu karnego i jakie działania powinien w tych wypadkach podjąć kurator.

7. W art. 1 w pkt 69, w art. 168a zaistniał brak korelacji pomiędzy § 1 i 3. W § 1 mówi się jedynie o "wydaniu decyzji" zaś w § 3 o "wydaniu orzeczenia lub decyzji, o których mowa w § 1";
  - w art. 1 w pkt 69, w art. 168a w § 1 wyrazy "o wydaniu decyzji" zastępuje się wyrazami "o wydaniu orzeczenia lub decyzji";
8. W art. 1 w pkt 69, w art. 168a w § 3 po wyrazie "dyrektor" dodaje się wyrazy "zakładu karnego";
9. W art. 1 w pkt 69, w art. 168a w § 4 skreśla się wyrazy "w stosunku";
10. W art. 1 w pkt 73, w art. 173 w § 2 w pkt 6:
  - a) wyrazy "przerwę wykonania kary" zastępuje się wyrazami "przerwę w wykonaniu kary",
  - b) wyrazy "przerwy wykonania kary" zastępuje się wyrazami "przerwy w wykonaniu kary";
11. W art. 1:
  - a) w pkt 74, w art. 173a w § 1 wyraz "Kurator" zastępuje się wyrazami "Sądowy kurator",
  - b) w pkt 76, w art. 175a w § 2 po wyrazach "ustalonej dla" dodaje się wyraz "sądowych";
12. W art. 1 w pkt 93, w art. 217b w § 4 ustawa zawiera szczegółowe zasady doręczania tymczasowo aresztowanemu korespondencji z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, z organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi oraz organami samorządu terytorialnego. W przepisie tym zawarte jest prawo administracji

aresztu śledczego do podania tej korespondencji do wiadomości tymczasowo aresztowanego. Jednocześnie ustawa nie określa w jakich przypadkach administracja aresztu śledczego może nie doręczyć adresatowi takiej korespondencji, a jedynie podać do wiadomości jej treść. Zgodnie bowiem z przepisem art. 105 § 4 dyrektor zakładu karnego nie może podejmować takich decyzji w przypadkach, o których mowa w art. 8a § 3. Do działań dyrektora aresztu śledczego przepis art. 105 § 4 stosuje się odpowiednio (zgodnie z art. 217a § 2).

Jeśli chodziłoby o przypadki zarządzenia zatrzymania korespondencji przez organ, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany, należy przepis odpowiednio doprecyzować.

13. W art. 1 w pkt 98 w lit. c, w § 4a wyrazy "pracownika zakładu karnego i aresztu śledczego" zastępuje się wyrazami "pracownika zakładu karnego lub aresztu śledczego";

14. W art. 1 w pkt 98 w lit. d, w § 10 ustawa uprawnia administrację zakładów karnych i aresztów śledczych do utrwalania rozmów telefonicznych lub rozmów prowadzonych podczas widzeń. Kodeks karny wykonawczy nie zawiera jednak żadnych przepisów dotyczących nagrywania, gromadzenia, przechowywania i niszczenia treści nagrywanych rozmów. Jako organ uprawniony do decydowania o zgodzie na utrwalanie rozmów wskazuje dyrektor zakładu karnego (art. 105 § 4) ale wyłącznie w zakładach karnych typu półotwartego.

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 1 § 2 w kwestiach nieuregulowanych w Kodeksie karnym wykonawczym zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania karnego, rozdziału 26 – Kontrola i utrwalanie rozmów. Wymaga wyjaśnienia sposób dostosowania działania administracji zakładów karnych i aresztów śledczych w tej materii. Z przepisów K.k.w. wynikałoby, że zawsze gdy dochodzi do kontroli rozmowy skazanego może być ona nagrywana, tymczasem Kodeks postępowania karnego wymaga wniosku prokuratora i decyzji sądu w każdym przypadku utrwalania treści rozmów telefonicznych, jako, że działania te dotyczą bezpośrednio praw osób trzecich.

Utrwalanie treści rozmów telefonicznych np. przez Policję stanowi element działań wchodzących w skład kontroli operacyjnej, która może być zarządzana wyłącznie przez sąd okręgowy.

Warto nadmienić, że uzasadnienie projektu ustawy nie zawiera wzmianki na temat wprowadzonej zmiany.

15. W art. 4:

- a) w pkt 6, w § 3 wyrazy "zwolnienia z kary" zastępuje się wyrazami "zwolnienia z odbycia reszty kary",
- b) w pkt 9, w art. 83 wyrazy "od reszty kary" zastępuje się wyrazami "z odbycia reszty kary";

16. Wymaga rozważenia potrzeba wprowadzenia przepisu przejściowego, który ureguluje sytuację osób, które wniosły skargi lub zażalenia w przypadkach, w których nie będą one przysługiwały po dniu wejścia w życie ustawy.

Beata Mandylis

Główny legislator